

В ході педагогічного експерименту рівень сформованості самооціночного компоненту змінився з допустимого на достатній. Середнє значення показників становили (табл. 3): для експериментальної групи – $5,58 \pm 0,27$ в.о. ($p < 0,001$), для контрольної – $4,72 \pm 0,28$ в.о. ($p < 0,01$). В експериментальній групі відносний приріст результату 48,6%, а у контрольній – 26,3%. Відмінності між показниками студентів експериментальної та контрольної груп істотні ($p < 0,05$).

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, після впровадження й апробації експериментальної структурної моделі формування готовності до анімаційної діяльності майбутніх фахівців з туризму в процес вивчення фахових дисциплін можемо визначити значущі відмінності між компонентами (діяльнісний ($p < 0,001$), когнітивний ($p < 0,001$), мотиваційний ($p < 0,05$) та самооцінний ($p < 0,05$)) сформованості й готовності до анімаційної діяльності експериментальної та контрольної груп.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заціорский В.М. Спортивная метрология: [учеб. для ин-тов. физ. культ.] / В.М. Заціорский. – М., 1982. – 256 с.;
2. Начинская С.В. Спортивная метрология: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений]. – 2-е изд., стер. – М., 2008. – 240 с.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб, 2011. – 512 с.
4. Літвінова-Головань О.П. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах / О.П. Літвінова-Головань // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Сущенко (гол. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 40 (93). – С. 471-476.
5. Літвінова-Головань О.П. Дослідження професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму / О.П. Літвінова-Головань // Вісник Чернігівського національного університету імені Т.Г. Шевченка. – Вип. 129. Т. II / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – С. 197-200.

УДК 37.013.2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ

Мартинець Л.А., к. пед. н., доцент,
завідувач кафедри педагогіки та управління освітою
Донецький національний університет імені Василя Стуса

У статті розглядаються наукові підходи до визначення організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів загальноосвітнього навчального закладу, подано модель організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку педагогів.

Ключові слова: управління, професійний розвиток, організаційно-педагогічні умови, освітнє середовище, модель.

В статье рассматриваются научные подходы к определению организационно-педагогических условий внедрения модели управления образовательной средой профессионального развития учителей общеобразовательного учебного заведения, представлена модель организационно-педагогических условий внедрения модели управления образовательной средой профессионального развития педагогов.

Ключевые слова: управление, развитие, организационно-педагогические условия, образовательная среда, модель.

Martynech L.A. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL IMPLEMENTATION CONDITIONS OF MANAGEMENT MODEL OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT

The article deals with the scientific approaches to determination of organizational and pedagogical conditions of implementation of management model of educational environment of teachers' professional development of an educational institution, the model of organizational and pedagogical conditions of implementation of management model of educational environment of teachers' professional development is given.

Key words: management, professional development, organizational and pedagogical conditions, educational environment model.

Постановка проблеми. Останнім часом в українській педагогіці здійснюється багато спроб знайти найоптимальніший шлях для реалізації нових освітніх завдань, що висувуються сьогоднішнім. Тому неможливо залишити без перегляду й діяльність вчителя як безпосереднього учасника освітнього процесу, а також організаційно-педагогічних умов управління освітнім середовищем, що впливає на розвиток професійного розвитку педагогів загальноосвітніх навчальних закладів. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшої розробки теорії й практики організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів загальноосвітнього навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку професійного розвитку вчителів у різних аспектах присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких значне місце посідають роботи В. Адольфа, Ю. Варданя, Е. Зеєра, І. Колесникової, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Мітіної, Е. Рогова, В. Серікова, В. Синенка, А. Щербакова та ін.

Питанням управління школою присвячені роботи вчених ближнього зарубіжжя – В. Звереві, Ю. Конаржевського, А. Моїсєєва, М. Поташника, Г. Серікова, П. Третьякова. В Україні вивченням проблеми управління навчальним закладом займаються вчені: Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Т. Єльнікова, Л. Калініна, В. Крижко, О. Мармаза, Є. Павлютенков, Є. Хриков.

Концепт освітнього середовища, середовищного підходу досліджували Г. Васильєв, Л. Новикова, П. Лернер, М. Соколовський, В. Ясвін та ін.

Ідеї створення та функціонування різних середовищ науковці використовують, розробляючи загальнонаукові, педагогічні, психологічні аспекти. Зокрема, вивчали можливості освітнього середовища щодо розвитку особистості Н. Гонтаровська, О. Гуменюк, А. Каташов, В. Мадзігон, К. Приходченко, В. Степанов, О. Шапран, Ю. Шапран та ін. Досліджували освітнє середовище навчального закладу як осередок культури В. Доній, І. Єрмаков, І. Лустенко, Г. Несента та ін.

Різні аспекти дослідження освітнього середовища висвітлено у роботах вітчизняних і зарубіжних психологів і педагогів, таких як: Г. Бєляєва, С. Братченко, Ю. Громико, С. Дерябо, В. Дрофа, К. Куракіна, А. Леонтьєва, Ю. Мануйлова, І. Мешкова, В. Орлова, В. Панова, Н. Селіванова, С. Сергєєв, Г. Серіков, В. Слободчиков, Р. Соммер, Х. Штейнбах, В. Ясвін.

Проте питання щодо розгляду організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів загальноосвітнього навчального закладу сьогодні залишаються недостатньо вивченими. Розглянемо цей аспект детальніше.

Постановка завдання. Завдання дослідження у статті полягає у визначенні організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів.

Ефективне впровадження і реалізація моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів можуть бути реалізовані в спеціально створених умовах. Тому виявлення необхідних умов ефективного управління є важливим завданням нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Істотною характеристикою будь-якого наукового дослідження є сукупність ідей, положень, теорій і підходів, які обираються як методологічні підстави наукового пошуку. У статті представлено теоретичні позиції, які розкривають сутність досліджуваного, а також подано уявлення про умови управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів.

Умова – категорія філософська, яка виражає відношення предмета до явищ, які його оточують, без яких він існувати не може; те, від чого залежить предмет, комплекс предметів, характер їхньої взаємодії, наявність яких дає можливість існування, функціонування і розвитку даного предмета [20, с. 442]. Така інтерпретація умов пов'язана із причинно-наслідковими відносинами об'єкта дослідження. Особливої уваги заслуговує розгляд умов в аспекті їхньої цілісності.

Як відомо, цілісність – це найважливіша умова існування будь-якої системи, головна її властивість і ознака. Порушення цілісності призводить до розпаду системи як такої. Властивість цілісності обумовлює взаємозв'язок, взаємовплив, взаєморозвиток усіх компонентів і системоутворюючих факторів системи. Отже, управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів – це система, компонентами якої є організаційно-педагогічні умови. Ці умови водночас є також системою, але більш низького рівня по відношенню до системи управління і як система також характеризується цілісністю. Разом з тим, «абсолютна цілісність умов є поняття, непридатне в досвіді, тому що ніякий досвід не буває безумовним» [9, с. 215].

Таким чином, не претендуючи на абсолютну цілісність, ми визначимо умови, які

здійснюватимуть одновекторний вплив на ефективність управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів.

У педагогіці «умови», не будучи самі по собі причинами подій, підсилюють або дію причини, або роблять її слабшою. З таких позицій «умови» визначають як фактори, обставини, від яких залежить ефективність функціонування або розвитку тієї чи іншої педагогічної системи [14].

На думку Б. Чижевського, «умови – необхідні і достатні обов'язкові обставини, що визначають існування та розвиток відповідного освітнього простору» [22, с. 82]. П. Підкасистий вважає: «Умови – це ті складові частини або характеристики середовища, в якому розвивається учень. Система всіх умов життєдіяльності створює середовище перебування людини» [13, с. 84].

І. Анненкова у своєму дослідженні під умовами розуміє сукупність об'єктів (речей, процесів, відносин), що необхідні для виникнення, існування або зміни системи моніторингу якості професійної діяльності педагогічних працівників [1, с. 286].

Слід зауважити, що в дослідженнях часто йдеться не просто про умови. Підкреслюючи якийсь аспект, дослідники конкретизують: педагогічні умови, організаційно-педагогічні умови, соціально-педагогічні умови тощо.

Наприклад, В. Сластьонін розглядає соціально-педагогічні умови функціонування педагогічної системи як стійкі обставини, що визначають її стан і розвиток. В управлінні навчальними закладами автор виділяє дві групи умов – загальні й специфічні. До загальних умов він відносить соціальні, економічні, культурні, національні й географічні умови. До специфічних – особливості соціально-демографічного складу учнів, місце знаходження школи, її матеріальні можливості, виховні можливості навколишнього середовища [17, с. 494].

М. Богомолова у своїй дисертаційній роботі доходить висновку, що організаційно-педагогічні умови – це об'єктивні й суб'єктивні фактори, які визначають зміст і порядок конкретної постійної діяльності людини, що поєднує сукупність людей для спільних дій [2, с. 6].

Д. Горобець у дисертаційному дослідженні під організаційно-педагогічними умовами розуміє таку сукупність процесів і відносин, що дає можливість усім учасникам освітнього процесу ефективно управляти процесом розвитку навчального закладу [5, с. 52].

Дефініцію «організаційно-педагогічні умови» часто використовують у науковій літературі, якщо йдеться про управління

загальноосвітніми навчальними закладами. Аналіз літературних джерел, вивчення досвіду роботи вітчизняних та зарубіжних коледжів дає змогу визначити, що організаційно-педагогічні умови – це:

- сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, матеріального середовища, спрямованих на вирішення поставлених завдань;

- сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених обставин процесу діяльності;

- єдність суб'єктивного й об'єктивного, внутрішнього й зовнішнього;

- засіб забезпечення ефективності протікання процесів, явищ, що відображають доцільність їхнього існування;

- правила, які забезпечують ефективне протікання діяльності [4; 6; 8; 10; 16; 18; 19; 21].

Треба зазначити, що в теорії управління освітніми системами у виділенні найбільш оптимальних умов ефективного управління немає єдиного підходу. Залежно від поставлених цілей, завдань, вимог суспільства та держави може існувати велика кількість організаційно-педагогічних умов, і зовнішніх (різні види нормативного, програмового, наукового, методичного забезпечення управління), і внутрішніх (різні види мотивації педагогічного колективу до якісної праці, особистісне ставлення керівника або викладачів до реалізації поставлених завдань).

У наукових дослідженнях [7; 11; 12; 15] спостерігається широка різноманітність умов управління – більшість авторів указують окремі умови, лише деякі – класифікують їх за групами. Зокрема, заслуговує на увагу класифікація Л. Коробович, яка виділяє три групи педагогічних умов успішного управління у навчальному закладі: концептуально-педагогічні, організаційно-педагогічні, техніко-педагогічні.

Дослідники К. Віаніс-Трофименко, Г. Лісовенко [3] у своєму посібнику описали організаційно-педагогічні умови підвищення професійної компетентності, професійного розвитку педагога, розглянули шляхи вдосконалення професійної компетентності вчителів школи на основі самодіагностики й самоаналізу уроку, власної педагогічної діяльності.

Кожен науковець, розглядаючи умови функціонування або розвитку освітніх систем, висуває свої конкретні пропозиції, але, враховуючи специфіку загальноосвітнього навчального закладу, доходимо висновку, що на ефективність управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів впливають такі умови:

- допомога керівникам у професійному розвитку педагогів через створення програми «Професійний розвиток учителів»;
- орієнтація педагогічного колективу на спільну командну діяльність у досягненні поставленої мети;
- створення освітнього середовища щодо професійного розвитку вчителів;
- стимулювання інтересу вчителів до особистісно-професійних змін;
- залучення педагогів до активного професійного розвитку у неформальній та інформальній освіті.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, проведене дослідження допомогло визначити організаційно-педагогічні умови впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів. Подальше дослідження планується спрямувати на розкриття та обґрунтування організаційно-педагогічних умов впровадження моделі управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анненкова І.П. Теорія і методика моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.06 / Анненкова Ірина Петрівна. – К., 2016. – 517 с.
2. Богомолова М.Н. Социально-педагогические аспекты мотивирования занятий спортом у школьников : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Богомолова Мария Николаевна. – Малаховка, 2005. – 166 с.
3. Віаніс-Трофименко К.Б. Підвищення професійної компетентності педагога / К.Б. Віаніс-Трофименко, Г.В. Лісовенко. – Х. : Основа, 2007. – 176 с.
4. Власюк Л.Л. Организационно-педагогические условия обеспечения эффективного управления образовательным учреждением инновационного типа (лицей) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / Л.Л. Власюк. – Челябинск, 1999. – 28 с.
5. Горобець Д.В. Організаційно-педагогічні умови управління розвитком педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.06 / Горобець Данило Валентинович. – Луганськ., 2010. – 295 с.
6. Даниленко Л.І. Теоретико-методологічні засади управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 / Даниленко Лідія Іванівна. – К., 2005. – 418 с.
7. Денисенко А.О. Організація моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / Анжела Олегівна Денисенко. – Харків, 2008. – 20 с.
8. Житник Н.В. Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів економіки у коледжі II рівня акредитації : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Житник Ніна Василівна. – Кривий Ріг, 2001. – 233 с.
9. Кант И. Критика чистого разума / Иммануил Кант. – Мидгард : ЭКСМО, 2007. – 1120 с.
10. Кондрух М.В. Организационно-педагогические условия эффективного управления развитием профессионально-педагогического колледжа : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Кондрух Михаил Вячеславович. – Магнитогорск, 2003. – 167 с.
11. Коробович Л.П. Педагогічні умови моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту вищого навчального закладу: дис ... канд. пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою» / Л.П. Коробович. – К., 2010. – 266с.
12. Красильникова Г.В. Теоретичні та методичні засади моніторингу якості професійної підготовки інженерів швейної галузі у вищому навчальному закладі: дис. ... доктора пед. наук: спец. 13.00.04 / Ганна Володимирівна Красильникова. – Київ, 2016. – 670 с.
13. Педагогика: учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под ред. П.И. Пидкасистого. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 640 с.
14. Посталюк Н.Ю. Творческий стиль деятельности: педагогический аспект / Н.Ю. Посталюк. – Казань : Изд-во КГУ, 1989. – 204 с.
15. Приходько В.М. Система моніторингу якості освітньої діяльності загальноосвітнього навчального закладу (методологічний аспект): дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою» / В.М. Приходько. – К., 2013. – 459 с.
16. Симонов В.П. Педагогический менеджмент : 50 НОУ-ХАУ в области управления образовательным процессом : [учеб. пособие] / В.П. Симонов. – М. : Изд-во Рос. пед. агентство, 1999. – 244 с.
17. Сластенин В.А. Педагогика : [учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений] / [В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов] ; под ред. В.А. Сластенина. – М. : Изд. центр «Академия», 2003. – 576 с.
18. Третьяков П.И. Адаптивное управление педагогическими системами : [учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений] / [П.И. Третьяков, С.Н. Митин, Н.Н. Бояринцева] ; под ред. Третьякова П.И. – М. : Академия, 2003. – 368 с.
19. Управление образовательными системами : [учеб. пособие] / сост. Л.А. Кабанина, Н.П. Толстолюбских. – Балашов : Изд-во «Николаев», 2005. – 60 с.
20. Философский энциклопедический словарь / редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильчев и др. – 2-е изд. – М. : Сов. энцикл., 1989. – 815 с.
21. Хайруліна В.М. Організаційно-педагогічні основи функціонування Українського коледжу : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Хайруліна Васирина Миколаївна. – К., 1995. – 172 с.
22. Чижевський Б.Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Чижевський Борис Григорович. – К., 1996. – 249 с.